

Waarhuis **Schaphalsterzijl & Loods**

Adres	Schaphalsterzijl 4, Winsum
Status	Rijksmonument
Monumentnr	39044 & 511175
Huidig gebruik	Niet in gebruik

Perceelgegevens

Grondperceel	5612 m ²
Kadaster deel/nr	Winsum H 72
Kad. grootte	5612 m ²

Rijksmonumentenbeschrijving

Gepleisterd Zijlhuis met lage verdieping onder flauw hellend schilddak. Zesruitsvensters met zonneblinden. Haaks erop dienstgebouw, waarin woning en opslagruimte. Toegang in halfronde boog; zesruitsvensters.

Achtergrond

Het waarhuis (zijlhuis) in Winsum is een midden negentiende eeuwse pand met lage bovenverdieping en flauw hellend schilddak. Het voorhuis is gepleisterd en voorzien van zesruits ramen met blinden aan weerszijden. De bovenverdieping heeft smalle horizontale tweeruitsramen. Het schilddak is voorzien van blauw gesmoorde, geglazuurde holle pannen. Op de hoeken van de nok zijn een grote en een veel kleinere schoorsteen aangebracht.

Achter het woongedeelte, haaks erop, staat een stenen dienstgebouw met woning en opslagruimte, dat via een toegang met een halfcirkelvormige boog bereikt wordt. Naast de toegang bevinden zich twee zesruits ramen met blinden; richting de achterzijde tweestalaramen met halfronde bovenzijde. Het waarhuis staat vlak naast de schutsluis in het Winsumerdiep.

Openige afstand achter het waarhuis staat een houten loods uit omstreeks 1917, met aanbouw uit 1970 aan de noordgevel. De schuur is voorzien van een zadeldak van golfplaten. In de westgevel bevindt zich een dubbele schuurdeur en een klein verticaal venster. In de zuidgevel bevinden zich vier vensters met halfcirkelvormige boog en ijzeren roeden. In topgevel aan de oostzijde bevinden zich twee zesruitsvensters met het opschrift 'Waterschap Hunsingo No. 1' er boven.

02

Houten **Loods**

Adres	Schaphalsterzijl 4, Winsum
Status	Rijksmonument
Monumentnr	511175
Huidig gebruik	Niet in gebruik

Perceelgegevens

Grondperceel	5612m ²
Kadaster deel/nr	Winsum H 72
Kad. grootte	5612 m ²

Rijksmonumentenbeschrijving

Houten LOODS op rechthoekig plattegrond met aanbouw, opgetrokken op roodbakstenen fundament en gedekt door een zadeldak van golfplaten met aan de noordzijde een aankapping. De wanden zijn verticaal betimmerd met over de naad een afdeklát; bakgoot op houten klossen; in de geveltoppen een houten makelaar. In de westgevel een dubbele opgeklampte schuurdeuren een klein verticaal venster. In de zuidgevel vier rondboogvensters met ijzeren roedenverdeling. De betimmering van de top van de oostgevel kraagt iets uit; in de geveltop twee zesruitsvensters met daarboven het opschrift 'Waterschap Hunsingo No. 1'. Aan de noordgevel deels halfopen houten aanbouw uit 1970.

Waardering

Houten loods (werkplaats) van het waterschap Hunsingo daterend uit omstreeks 1917 van algemeen belang:
- als voorbeeld van houten loods uit het begin van de 20ste eeuw in Groningen;
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het object;
- vanwege de functionele ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van het complex aan de Lekdijk.

Achtergrond

Openige afstand achter het waarhuis staat een houten loods uit omstreeks 1917, met aanbouw uit 1970 aan de noordgevel. De schuur is voorzien van een zadeldak van golfplaten. In de westgevel bevindt zich een dubbele schuurdeur en een klein verticaal venster. In de zuidgevel bevinden zich vier vensters met halfcirkelvormige boog en ijzeren roeden. In topgevel aan de oostzijde bevinden zich twee zesruitsvensters met het opschrift 'Waterschap Hunsingo No. 1' er boven.

03

Schotbalkenloods **Sluis Vreeswijk**

Adres Raadhuisplein 8, 3433 ZA, Nieuwegein
 Status Rijksmonument
 Monumentnr 30433
 Huidig gebruik Gedeeltelijk in gebruik voor besturing waterbeheer

Perceelgegevens
 Grondperceel 1238
 Grondperceel 5402
 Kadaster deel/nr 3820/70
 Kad. grootte 42 m²

Waardering
 onbekend

Achtergrond sluis

De dubbele schutsluis, de Vaartse sluis, is in de jaren 1821-1824 naar ontwerp van Jan Blanken aangelegd, ter vervanging van een oudere, en bestaat uit de volgende onderdelen, gerekend vanaf de rivier de Lek: Sluiskolk met gemetselde bakstenen muren, met aan beide zijden brede, naar het water aflopende bakstenen treden. In de muren aan beide zijden zes in hardsteen gevatte meerringen. De kolk wordt aan de rivier- en de komzijde door verhoogde sluishoofden, bereikbaar door middel van hardstenen trappen. Beide hoofden zijn voorzien van een paar, naar de

Lek gekeerde houten puntdeuren en van schotbalkspinningen. De noordelijke deuren zijn voorzien van houten schuiven. Over het noordelijk (midden) sluishoofd een dubbele ophaalbrug. Aan de Lekzijde van de sluis gemetselde keermuren, waarin gemetselde hardstenen wapenstein. Sluiskom, met gemetselde bakstenen muren, met aan beide zijden brede, naar het water aflopende bakstenen treden, als in de sluiskolk. In de muur aan beide zijden twaalf in hardsteen gevatte meerringen. In het noordelijk hoofd zijn de sluisdeuren niet meer aanwezig, wel de schotbalkspinningen. Over het hoofd een dubbele houten ophaalbrug. Aan de waterkant langs kom en kolk een ijzeren balustrade.

Aan de rivierzijde bij het bovenhoofd een houten schotbalkloods. Deze loods diende als opslag voor de schuifbalken. Momenteel wordt een deel van de loods in gebruik genomen door de installatie voor het waterbeheer.

Schotbalkenloods **Wijk bij Duurstede**

Adres Singel 50, 3961 CH, Wijk bij Duurstede
 Status Rijksmonument
 Monumentnr 532499
 Huidig gebruik Gedeeltelijk in gebruik voor installatie waterbeheer

Perceelgegevens

Grondperceel 2177
 Kadaster deel/nr 69096/4
 Kad. grootte 3248 m²

Waardering

- Cultuurhistorischewaardenalsonderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoffenineersteaanlegvanaf1815 is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonderalsuitingvaneenaandemilitair-strategische bouwkunde gerelateerde houten bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (20ste eeuw). Het betreft hier een onderdeel uit het Interbellum of uit het begin van de 20ste eeuw, namelijk een houten berging voor schotbalken.
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe HollandseWaterlinie.Tevensvanwegede functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de annexe

schotbalkkering en de iets verderop gelegen inlaatsluis / inundatieduiker.

- Het onderdeel is representatief omdat het een voorbeeld is van een in de eerste helft van de 20ste eeuw - mogelijk kort na 1932 - gebouwde schotbalkenloods bij een omstreeks 1870 tot stand gekomen waterkering.
- Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en functie goed herkenbaar zijn gebleven.

Toelichting object

Schotbalkenloods langs de Singel. De hoofdzakelijk zwarte loods heeft een gemetselde plint. Tussen in totaal zeven, op gelijke afstand van elkaar geplaatste staanders zijn de beide langs zijden voorzien van horizontaal geplaatste houten planken met tussenliggende ventilatiespleten. De beide kopse gevels zijn horizontaal beplankt met rabatdelen. De oostelijke gevel is voorzien van dubbele, opgeklampte deuren. De loods heeft geen andere gevelopeningen, telt één bouwlaag en is gebouwd op een rechthoekige plattegrond van circa 6x4 m. Het kruispannen dakeindigt aan beide zijden met kort overstek en houten windveren.

05

Schotbalkenloods **Wijk bij Duurstede**

Adres Singel 50, 3961 CH, Wijk bij Duurstede
Status Rijksmonument
Monumentnr 532500
Huidig gebruik Opslag voor schotbalken (opruimen nodig)

Perceelgegevens

Grondperceel 2177
Kadaster deel/nr 69096/4
Kad. grootte 3248 m²

Waardering

- Cultuurhistorischewaarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoffen in eerste aanleg vanaf 1815 is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde houten bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw). Het betreft hier een onderdeel dat in essentie dateert uit de 19de eeuw, vermoedelijk een houten berging voor materieel behorend bij de inlaatsluis / inundatieduiker.
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex

en in het bijzonder met de annexe inlaatsluis / inundatieduiker en de iets verderop gelegen schotbalkkering en de bijbehorende loods.

- Het onderdeel is representatief als voorbeeld van een vermoedelijk rond 1870 gebouwde loods bijeen in diezelfde tijd tot stand gekomen waterkering.
- Het onderdeel is - ondanks restauratie - tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en functie goed herkenbaar zijn gebleven.

Toelichting object

Loods aan de westzijde van de Kromme Rijn, in het Walplantsoen nabij de inlaatsluis / inundatieduiker in de Rijndijk, gebouwd op een bakstenen plint, gedekt door een met betonnen pannengedektschilddaken verder opgetrokken in hout. Er is rondom een klein overstek. De loods telt één bouwlaag en is gebouwd op een rechthoekige plattegrond van circa 9 x 4,50 m. De vier gevels zijn voorzien van zwart geschilderde of geteerde, gepotdekselde beplanking, die kennelijk relatief recent is vernieuwd. Er is slechts één gevelopening, die centraal is gesitueerd in de kopse zuidoostelijke gevel en die is voorzien van opgeklampte, dubbele, houten deuren, die verticaal zijn beplankt.

